

Csömör a középkorban

Ez az abban az időben kiemelkedő katonai, politikai és népi erőt képviselő magyar törzsszövetség – kihasználva a Kárpát-medence politikai-állami egységének a hiányát, belső szervezetlenségét, amely az avar hatalom lehanyatlása, 803 után következett be – 896-ban megszállta a medencét a Duna vonaláig, 900-ban birtokba vette a Dunántúlt.

A pilisi és pesti részeket Kurszán kündü népe szállotta meg és a mai Óbuda területén létesített központból igazgatta. A Csömörtől nem messze fekvő Ecser talán egy kalandozó vezér nevét őrzi mindmostanáig, aki a X. század közepén élt. A Rákos-vidék és a Szilasmente történetéről írott források hiányában semmit sem tudunk az un. pogány korból.

Némileg módosul a helyzet a XI. században, amikor a terület fontos események színhelye volt. A Duna-Tisza közén a keresztény hitre való térítés formálisan befejeződött már Szent István király életében. A püspökségek megszervezésekor a Duna-Tisza közének nagy részére a váci püspökség terjesztette ki joghatóságát.

Egyes vélemények szerint a váci püspökség felállítása már Szent István halála, 1038 előtt megtörtént, más vélemények szerint ez egy-két évtizeddel később következett be.

Szent István király II. törvénykönyve (1030-1038) i. pontjában szól a falusi templomok építéséről. „Tíz faluépítésen egy templomot, amelyet két telekkel s ugyanannyi rabszolgával lássanak el, lóval és kancával, hét ökörrel, hét tehénnel, 30 apró marhával. Ruháról és oltártakaróról a király gondoskodik, papról és könyvekről a püspök.”

A falvak ebben az időszakban még nem állapodtak meg, bizonyos keretek között változtathatták a helyüket. Másrészt a sok kis létszámú falutól a király többet nem tudott megkövetelni. A század végén még a Pesti síkságon sem volt minden falunak temploma, elsősorban a kisebbeknek hiányzott. A templom nélküli falvak lakói a szomszédos templomos helyre jártak misére és oda is temetkeztek.

Úgy véljük azonban, hogy a mogyoródi csata idején, 1047-ben feltűnő királyi (hercegi) cinkotai udvarház, allodium népei az uralkodóház akaratát az elsők között hajtották végre természetesen. Lehet, hogy a XI. században Csömör is a hercegi uradalom része volt. A mogyoródi csata után felépült mogyoródi bencés apátság is az új, a keresztény kultúra és értékek terjedése irányában hatott a vidéken.

A régészeti leletek alapján kirajzolódó faluk a Csömöri patak déli oldalán, illetve a Káposztásokban a X-XII. században voltak népesek. Ha volt is templomuk, az egy mai 4x4 m-es szoba méretének felelhetett meg és épülhetett agyagból vert fallal, vályogból, de fából is boronaház szerűen.

A Kálvária-hegyre felköltözött falu majdnem bizonyosan a tatár veszedelem után keletkezett. A Kálvária-hegyen már adatokkal igazolható templomocská Csömör történetében nem biztos, hogy az első volt, hiszen Szent István törvénye óta már eltelt több mint 200 év. Eredetileg királyi, hercegi birtokon, az ország mindenkori központjában feltételezhetően előbb végrehajtották a templomépitésre vonatkozó törvényt.